

Estonia Kontseribüroo.

R i g i f o g u

Wõtame näiteks ruffi hinna. Tallinna linna statistikabüroo andmete põhjal on näha, et ühe puuda ruffi eest mõis saada 1913. aastal juulikuus jعالیha 4 naela aga tänawu aasta 6,4 naela. Sellesama ühe puuda ruffi eest mõis Tallinnas 1913. aasta juulikuus saada lauawõid 1,8 naela praegu aga 3,7 naela. Siis ebaži leiame et piina mõis 1913. aastal 1 ruffipuuda eest saada 9,1 pudeli, praegu aga 18,7. Kurvelbafje, et mõi hind on kallis, siis ei toh unustada, et ühe naela mõi hinnaga mõis põlumees jõutoitufid wähem osta, kui tennere jeda jeda mõis ja mõi hind ei ole sellepärast sugugi loomulikus mahetorras wila ja hinnaga ja ta ei wirguta loomapidajaili lehmadele jõutoitu andma, et mõis rohkem

saats. Selle tagajärjel muutub piimaloom tootlikumaks, mitte piimamaks, ja põllumees ei hoolitse mitte selle eest, et rohkem piima saada, vaid et rohkem sõnnikut saada. Miskugune tähendus aga jõutootudel, kehvade õlikooridel piimaloomade pidamisel juures on, peab igaüks selge olema. Üks nael õlikoorist annab niisama palju piima kui 2 naela lauru.

Enne sõda meelt meil aastas 700 tuhat kuni 1 miljoni puuda jõutootust. Selle tõttu oli meil ka enne sõda piima tootlikkuse ümber 600 miljoni liitrit aastas. Müüdi, kassolewa aasta esimesel poolel, oleme meie sisse vedanud 88 tuhat puuda loomatoitu, selle juures wälja vedanud 14 tuhat puuda õlikoore. Tähelepanu, meie maale on siis jäänud õiguse pärast 24 tuhat puuda õlikoore aasta peale.

Kui riigikogu liikmed mulle lubavad, siis peataks selle juures, kui palju nisu ja rukist on sisse toodud. Kuue kuu jooksul on tänawu nisu, tera ja jahu sisse toodud 865 tuhat puuda. Wäljavedu on kõigest 715 puuda olnud. Et Eesti teravilja sisse woad, kui wälja ja karjasaaduste hindade wahetord normaalne on, oleks täiesti loomulik, sest meie kliima, geograafilise seisukorra ja maaolude juures on Eesti põllumehele raske konkureerida oma wäljaga lümafurul. Ta wõib juba aga wäga hõlpsasti teha, kui ta selle wälja ümber töötab ja karjasaadusi wälja wõib. Enne sõda oli jarmane põhimõtte läbimõeldud ja meie põllumajandus arenes selle põhimõtte järel.

Nagu eelpool tähendatud, muutis sõda aga juba seisukorda. Põllumees hakkas wälja tootma jõu ja karjasaaduste hinna langemise tõttu ühesi peaaegu täielikult teravilja tootmist. Peale juba aga, mineval aastal, wõis juba märgata, et hinnad endid reguleerima hakkavad. Karjasaaduste hinnad ja raswained hakkasid tõusma, kuna teravilja hinnad langema hakkasid. Kassolewal aastal wõib juba tendentsi veel rohkem märgata. Selle tagajärjel hakkab aga põllumees ka suuremat rõhku panema karjasaaduste tootmisel peale ja juba õiget sihtjoont ei wõiks nüüd kunstiabi abinõudega, nagu wäljaveo teel, kuidagi taastada. Põllumees peab minna arusaamise järele oma töö ja tootmise eest saama juba hinda, mis talle ilmutab võimaldab, ja ühesi wäljast ei tohiks meie põllumehele võimalust wõtta, ilmutatult talle määrat wõistelda. Meie oleme põlluharijate maa ja peame põllusaadusi wälja vedama, et wäljast wõiks saada.

Enne sõda wõidame meie karjasaadusi ka wälja, toime teravilja ja toitu sisse, ja tol ajal oli ka tavaline, kuna nüüd ei wõi sellest juttugi olla, ja minu arusaamise järele wõib see veel wäga palju aega, enne kui õiget majanduspoliitikat ja juba tavalist kaalu kätte saada.

Ma tootin ette arwustid, mis näitavad, misjuures seisukorras meil tähtsamate toidunäite sissewõetud on: heeringad, silgid, fool, tee, kohwi, ma wotan ainult need ained, mis 6 kuu jooksul sisse oleme wõtnud, neid on umbes 1 miljardi marga wäärtuses sisse toodud. Wälja aga oleme wõtnud, kui meie wõtame karkulid, wõt, liha, juustu, munad, umbes 310 miljoni eest. Need arwud tunnistavad, et meie oleme tavaliselt wäga kaugele, ja ma arwan, et põllumajandusele ja riigile ei ole see mitte kõige paremaks attestatsiooniks, kui tema toidunäite sissewõetud peale kuulub 3 korda rohkem wäljastwõetud, kui ta põllusaaduste wäljastwõetud juba saab ja ära sõda teatava osa sellest wäljast, mis ta saawutanud mekamaaterjalide, hemendi ja teiste ainete arvel.

On arusaadav, et suurem hulk nendest ainetest, mis sisse wõeti, on linna- ja alevi-elanikud ära tarwitavad, kuna põllumehele põllutootmistest ja masinate peale palju wäheha minnaga on pidanud leppima, nimelt on nad aratariwitanud tänawu esimese pooleaasta jooksul 322 miljoni.

Arupärimises on tahetud kindlaks teha, et meil on elukallidus tõusnud ja selle põhjustel on karjasaaduste wäljavedu. Tähelepanu on arupärijad arwamisel, et kõigil toidunäite hindadel oleks pidanud langemise tendents olema ehk wähehaalt pigi jamaa need hinnad, mis olid 1922. a. lõpul wõi 1922. a. algul. Sarnast seisukorda toob ka hra Martina oma sõnes jarmakult ette. Minul on tähelepanu hindade indeksarwud mitmeid maalt, kus waluita on stabiiliseerunud, nagu meilgi ja nende arwudega ei saaks hra Martina oma oletusi mitte põhjendada. Kui meie neid wõtame, näeme, et Inglismaal, Prantsusmaal, Belgias, Daanis ja Rootsis on indeksid 1923.

a. kõrgemad, kui 1922. a. Tähelepanu, jame jamauguse nähtuse, nagu Eesti. Sellest näeme, et elukallidus on tõusnud ja nähtavasti on see normaalne, sest Inglismaa ja Rootsi kohta oleks raske oletada, et see seotud on kuidagi wiisi wäljaveoga. Ja mina arwan, et siin on meil tegemist lihtsalt hindade reguleerimisega ja nende lähenemisega enne sõda juure.

See on näiteks toodud, et selgitada, kui libedale teele astuvad need harrad, kes oletavad, et elukallidus peaaegu täielikult tingitud on wõi- ja lihahindade tõusuga. Põhjustel on palju mitmekesiseid ja liigavad, kuid nende analüüsimine wiiks meid liig kaugele. Mina ei cita, et teatava mõju elukalliduse tõusu juures on wäljavedu karjasaaduste hindade tõus ja nende wäljavedu. Kuid mina ei saa kuidagi arwamistele tulla, et siin aitaks wäljaveo piiramine. On tarwis hoopis teise abinõu tarwituks wõtta ja nimelt peame meie kõigiti kaalu ahiama, et meie karjasaadustest edendada ja karjasaaduste hulka suurendada. Seda saame meie aga kätte ainult siis, kui meie oma põllumehele võimaldame tema tootmist eest saada kõige kõrgema hinna, mis temale ilmutab patub ja mitte ei looliseeri nende müüki sihturru piirides. Riigikogu liikmed teawad, et selles sihis on ka suudetud mõnda juba ära teha.

Kassolewa aasta eelarwes on määratud suurem krediit laenude andmiseks meie reide kordajadumiseks ja ehitamiseks. Ühtlasi on ka suudetud wäljasturru leida. Tagajärjed on juba olemas: 1921. a. wõidame 6500 puuda wõid, 1922. a. — 62.000 puuda ja kassolewa aasta 1. pooleaasta jooksul juba 52.000 puuda wõid wälja. Juuli ja august näitavad veel tõusu: kase kuu jooksul on wälja wõidud 42.577 puuda. Eelpool nimetatud laenu on see juur tähtsus, et ta juhib kordajate meiereide kaudu turule piima, millel seni kurgu ei olnud, võimaldab saada turule parema tootli, mille eest maksetakse kõrgemat hinda. See wõib wõib põllumehe lehma peale wõtta kui „piimamafina“ peale ja selle eest hoolitseda, et see masin korralikult töötab ja oma tootlikkust „maksimumini“ wõib. Selle tagajärjel kasvab wõidpuudade arvu mitte ainult wäljasturru, vaid ka sihturru jaoks.

Kui mahajäänud meie piima tootlikkuse on ja misjuures perspektiivid meil olla wõib, näitavad järgmised arwud: 1922. a. oli Eesti lehma 291.582 (veel ei ole 503.806, ümard 300.000). Wõid on wäljastwõetud 6 kuu jooksul 52.000 puuda ehk 852.800 kilogrammi. Kui oletada, et teise aastapoole jooksul wäljama palju wõid wälja wõetaks, siis oleks meie wäljavedu kassolewal aastal 1.705.600 kilo. See on lehma peale 5,8 kilo. Daanis (oma maaala suuruse järele umbes samajugune kui Eesti) — oli 1922. a. lehma 1.310.900 tihti. Wälja wõetud on 1922. a. wõid 95.500.000 kilo. See on lehma peale 72,8 kilo, tähelepanu, Daanis onnab iga lehma wõid ekspordi jaoks 12 ja pool kord rohkem omast piimast kui meil. Daani lehmaid wõetakse küll rohkem piima kui meie omad, kuid wõidungi mitte 12 ja pool korda rohkem. Tähelepanu, Daanis juhitakse lõputa palju rohkem piima turule kui meil.

Käsitäes piima-asjandusega käib ka seafaswõetus. Wõibpim on kõige kasulikum aratariwitada sigade tootmisel niisugustes majapidamistes, kes wõid ekspordeerivad. Sellepärast on wõid ekspordeeritud maad ka ilmselt sealt eksporditõrbi, nagu Soome ja Daani ja mida rohkem arenenud wõid tootlikkuse, seda suurem on ka sealt wäljavedu. Käsitäes on selles mõttes järele Daanias. Ta on wäljastwõetud tootmisel mineval aastal umbes 1.654.000 siga. Selle wäärtus on Eesti markades kaks korda suurem kui Eesti wabariigi eelarwe. Sellepärast, herra Martina, wõidwõid daanias omale kassolewa ehitada suuri maju, kus sojad korterid kõhugu nuga koorstega. Waatleme misjuures seisukorras on meie sealt wäljavedu. Oleme wäljastwõetud wõidest ja suhtetud sealt 17.095 puuda ja 1.817 elusat siga esimese poole aasta jooksul. Selle wäärtus on umbes 37.745.000. — marka.

Et 17.095 puuda liha saada, on tarwis umbes 4.200 siga. Järele on wäljastwõetud umbes 6.000 siga poole aasta jooksul. Natas oleks 12.000 tihti, mis on 150 korda wäheha, kui Daani wäljavedu. Sigade arvu oli Eesti 1922. a. 261.044 tihti. Tähelepanu, oleme wäljastwõetud annud 4,6 % sigade ilmutust. See % on nii wäike, et sigade ja sealt ekspordit meil veel raske on kõneleda. Umbes iga meie kuuks talu müüs wäljastwõetud ühe se. Nagu eelpool tähendatud, edeneb sigade kasvatamine käitades wõid tootlikkusega.

Daani, edeneb sigade kasvatamine käitades wõid tootlikkusega.

Daani on 6 kuu jooksul meil wäljastwõetud ligi 23.000 puuda ja peale selle 2.114 eluslooma. M. 36.553.000. — wäärtuses. Kui nüüd kalkuleerida ja wõadada, kui palju sellest loomast oli tarwis, siis jõuame otustele, et meil oli wäljastwõetud 4.600 elusat looma, aastas tuleks 9.200 looma. 1922. a. oli meil jarmaloomi (üle 1 a. wõadades) 450.098 tihti. Järele on meil ekspordits 2 % jarmaloomade arwust, ehk kui meil populaarsemalt öelda, siis andis iga kassolewa talu wäljastwõetud ühe looma. Mis puutub siin jarmaloomade wäljastwõetud kohta, siis ei paatu see jarmaloomade perspektiiv, nagu sigade ekspord. Meie ei saa tulewikuks konkureerida ilmutatult wõid Argentina, Wene-maa jne. loomastiga ja sellepärast ei saa tulewikuks loomastiga ekspord Eesti juure oja wõiduga. Ja nähtavasti saab meie põllumees tulewikuks rohkem rõhku panema sigaloomade wäljastwõetud peale. See oleks ka võimalik meie geograafilise seisukorra pärast. Kui wõib keegi nii kaugele minna, et meie tulewikuks wõidaks liha (näit. Wene-maalt) sissewõetud haffame, samuti ka wõid. Seda tegid enne sõda paljud wõidestportimaad (näit. Daani).

Selles mõttes on ka meil otustele jõutud, sissewõetud liha toli alt wõetakse, et wõidaks liha sihturru tarwituks muuretida ning oma kallimat tootlikkust wäljastwõetud, mis riigimajanduslikult lii tähtis.

Meie toidunäite turu seisukorraga tulewuses ei saa alla kriipsutamata jätta, et siin õige palju ära teha wõiks tootlusolude parandamisega. Näiteks, tõnab oma peale tähelepanu meie turu wõidust kaadest.

Oleme rikkad sise- ja merewõidest, kuid rahwa tootmisel mängib oma kalla õige wäikeste oja. Heeringad oleme sisse wõtnud 6 kuu jooksul 227.678 puuda, tähelepanu 91.300.000 marga wäärtuses.

Meie kassolewa meil turudel korraldamata. Selle üle kaebavad ka kassolewad ise. Siin oleks omawolitsuse korraldada tätt hädasti waja.

Eelpool toodud andmed meie ekspordi võimaluste kohta kõnelewad ise enele eest ja näitavad, misjuures wäljastwõetud meil wõib olla, kui meie aga õiget teed käia tahame ja kui meie tema loomuliku arenemist kunstiabi abinõudega rööbastel wälja ei wõi. Üks niisugune kordatu abinõu oleks karjasaaduste wäljastwõetud teel, ehk piiramine sellest, et ajutiselt turuhindasid mahja suruda.

Wabariigi wäljasturru arwud, et jarmane tootlikkust oleks otsekohe selle oja mahajugimine, mille peal meie istume ja tulewikuks endid ifka kindlamalt ja kindlamalt ajatada tahame.

Arusaadav, et wabariigi wäljasturru niisugust majanduspoliitika tegemist oma peale wõtta ei saa. Kuid wabariigi wäljasturru on arwamisel, et tema kohus on meie ekspordi loomuliku arenemist kõigide abinõudega edendada, millest oleneb fogu meie riigi majandusline jõutus ja tema kodaniku lahedad elamistingimised.

Sellega lõpetan oma seletuse ja arwan, et olen mõlema liisimise peale, mis kassolewa arupärimisega wabariigi wäljasturrule ehitatud, wõistunud.

Peate wahenja

algawad elawad läbirääkimised.

Esimesena tööstus- ja kaupandusministri wastama ruttas arupärimise isa pois M. Martna. Ta jõuab oma sõnes lõnes lõputu otustele, et meie wäljasturru ajawat põllusaaduste wäljastwõetud õhutamisega ittagi teatava liikloma poliitikat ja ei pidawat kõigi lihtide huwitid ühtlaseks silmas.

M. J. Martna (põllum.) wastates Martnale tähendab, et see küll püüdis näidata, et elukallidus on tõusnud, kuid juba ei näinud ta põrmugi, kui palju põllumehele omal toidunäite tootlikkuse parandamine maksma läheb ja kuidas on tootlikkuse meie põllumehele, kui kõige suurema tööstusharuga, lugu. Kui tahaks wabariigi wäljasturru wõidust mõttes wäljastwõetud igajugu wõistutust, et tootlikkust loomuliku wõistutust wõistutust wõistutust, siis peab jamaugune tendents ka põllumehele suhtes walitsema. Kui tahetaks põllusaaduste wäljastwõetud taastada, siis oleks see ilmutatult mitte ainult meie põllumehele, waid veel suurem ilmutatult oleks see meie fogu rahwamajandusele. Meie wõid wäljastwõetud on kase aastal jooksul tõusnud 14 korda, kuid juba tuleb veel enam tõsta ja nii jõuame seisukorrale, kus meie wõid wäljastwõetud oma sissewõetud täielikult ära katta wõime ja aktiivse fau-

bilansi loome. Ning see on võimalik, kui palju Daani olude peale heidame. Seal on piimatarja umbes kolm korda rohkem kui meil. Kui nüüd Daani selle arvu juures aastas umbes 23—24 miljardi eest wõid wälja woad, siis peabime meie oma kase arvu juures kolm korda wäheha wälja wõadama, i. o. umbes 7 miljardi eest. See on summa, mis palju tõneleb meie riigimajanduse jaoks. Käsitäes karjasaadustega peaks ka meie seafaswõetus tõusma ja Daani eeskujul wõid wäljastwõetud poole wälja te-gema.

Meie asjasturru silmas pidades on meie põllu- ja karjasaaduste wäljastwõetud liisimus rahwamajanduslike ja riiklike tähtsusega ning sellepärast on nimetatud aine wäljastwõetud taastamise nõudmine kergelt üles wõetud ja põhjendamat. Et elukallidusele piiri panna, tuleb küll teisi abinõusid otsida, aga mitte hoopis anda sellele tööstusharule, mis meie olemasolu nurgakiviks. Daani woad näiteks wõid wälja ja ehitab marga-riitwabrikuid aine walmistamiseks wõid ajamele. Samuti wõib Daani selles mõttes ka wõistutust Eleri wõid enne ilmutatult sisse. Rahwamajanduslikult on see õige poliitika. Ka ei ole kellegil õigust, et põllumehele oma tootlikkust alla oma hinna müügilis saadma peab. Meie ei tohi ju põllumeeste küll teistele lihtidele kergemat elu võimaldada ega oma rahwamajandust wäljastwõetud liisimise kasu kasu wälja liha.

Tähtsaks loomadegaeg kuni kella 4-ni.

Peale teise wahenja

algab koosolek kell 4.20 min.

Juhatab R. Wirma.

Wahelused jatkuvad.

Sõna wõtab kommunist K. E. R. D. O., kes oma pika miting-tõne wäljasturru juhatajalt mitu märkust saab ja elukalliduse laotamist ainult tööstus wäljasturru näeb.

D. A. R. M. A. N. (põllum.) näitab tegelikult elust wõetud arwudega, kui kalliks põllumehele tema tööstus wõistutust tootlikkust maksma läheb.

Oma kõigiti asjaliku kõnet, mida pa-hempoolsete jagades wäljasturru jagades jaab, lõpetades, tähendab ta, et kui õige on Eesti wõistutust, et iga tööstus on oma palga wõistutust, siis peab oma tööstus wõistutust ka meie põllumees olema. Tema on pealegi meie riigi kõnem alus.

B. T. O. N. T. M. A. N. näitab, kui wõid ühe-kõigide aubmeid herra Martina on tarwitatud. Ka herra Martina peaks teadma, et meie põid müüdi ära ei saju, kui ta karjapida-misega käsitäes ei käi. Kuid karjapida-mine on ainult siis mõeldav, kui tema saadused põllumehele tarwituks sissewõetud pa-tuvad. Põllumajandus on meie riigi alus-tugi, sest tema abil on esimehe võimalus Eesti wäljasturrule pääseda.

Oma teises kõnes wastab põllutootmi-nister W. O. S. T. E. L. D. T. peaaegu täielikult M. Martnale ja näitab, et see midagi tema wõistutust ümber lüüdnud ei ole. Kõnelewad veel kommunist A. L. I. I. ja jots J. O. H. A. N. S. O. N., tarwitades oma hariliku tööstust, mille järele juhataja

Kolmanda wahenja

kuulutab.

Peale wahenja wastab T. O. N. T. M. A. N. (põllum.) kõigile pahempoolsetele, peaaegu täielikult M. A. R. T. N. A. L. E., kes oma teistkordses kõnes näidata püüdis, nagu olla põllumeeste eistajate poolt ette toodud arwud ja andmed ebasõiged.

Kui veel töderat. nimel D. E. T. R. A. N. D. m. A. N. sõna wõtnud ja seletanud, et põllu-saaduste wäljastwõetud teel meile kirstunae-laks wõib saada ja teatunud, et töderatfond sojide ettepanekut toetada ei saa, ajub juhataja illeminekut wõistutust hääletamisega.

Hääletamisel lükatas tagasi kommunist-tide ja sojide illeminekut wõistutust, wõistutust wõistutust põllumeeste rühma oma, mis järgmiselt käib:

Riigikogu, ära kuulates wabariigi wäljasturru seletust sojial-demokraatide arupärimise peale toidunäite wäljastwõetud ka elukalliduse asjus, tunnistab ühes wäärtuse kontrolli tootamisega põllu- ja karjasaaduste wõid wäljastwõetud, kui ka sissewõetud põhimõtte õigeks ja läheb pääwõistutust ebasõiged.

Selle järele lõpetab juhataja koosoleku kell pool 8 õhtul.

Täname koosolek algab kell 5 p. L. Pää-wõistutust seaduseelkõne.

Koostawat ilm 5. oktoobril.
 Rehkuije kiirusega põhjatuul. Muutlik
 pilvitus. Suuremalt jao't kuuiv. Temperatuur langeb. Madalamates kohtades
 võõsilin.

Kui laulege on edenenud Tallinna raudteefõlme ümberehitamise eeltööd?

(Ehituspeavalitsuse andmetel.)

Grifendlaad on Tallinna raudteefõlme ümberehitamise tunnistanud tiirelt vajaduslikuks. Praegune rongide jaamatuks tehnikuline korraldus võib tervelt õnnestuda, kui juba, rääkimata pitalaast ja tiilikast liitumise rongide ja wäljalaske juures. Paari korral on õnnestunud ainult õnneliku juhuse tõttu ära hoitud.

Jaama ja raudteefõlme ümberehitamise põhimõtteid.

Siiski joudis Tallinna raudteefõlme ümberehitamise eelplaani wäljatõdamine lõpule. Nüüd teinud kiiresti üs erikomisjoni poolt soovitavaks.

Kaiva mõeldakse teostada järgmise põhimõtte alusel:

Praegune Balti reisirajajaam jääks üldjoontes senisele kohale. Jaamahoonet laiendatakse aga mitmeti ja ehitatakse ümber.

Raudtee tehased liitakse praegusest kohast, jaama lähedalt, mujale. Tehase piir-sonnast Kopli poole ehitatakse kaubajaam.

Praegune ühendus sadamaga Balti jaama kaudu kõrvaldatakse, jääks alale ainult üks harutee „Siimari“ wabritu kaudu.

Ühendus sadamaga sünniks Kopli kaudu ringteed mooda.

Tramwail oleks ülepääs uuesti liini-dest igal pool võimalik. Tramwail roopab võib kohati asendada isegi raudtee tammi-ke. Nii jääks ära linnal tuluks, tunneli ehitamine S. Mannawärava juures jne.

Raudtee tehaste uue asupaiga wahi-kuks eelab erikomisjon kahte võimalust:

Nüüd peaks omandama „Dwigatel“ wagu nite hase ja sinna raudtee tehased üle wiima. Uueks raudtee-foime juures oleks raudtee tehastel „Dwigateli“ tehases kaitipibi soovitav ja otse-tarbehokane asupaik. Selle järgi võimal-dukas ka uut raudteefõlme tehnikalt sood-jamini projekteerida.

Teine võimalus oleks riigile omandada end. Wene-Balti tehas, et sinna raudtee tehased üle wiia. Siin oleks „Dwigateli“ wõrreldees veel mõned pa-remused: oma sadam jne. Ka on Wene-Balti tehas riigi wõlglane (umbes 90 milj. marka).

Kolmas võimalust näeb komisjon sel-les, et raudtee tehastele hoopis uusi hoo-neid wõiks mujale ehitada.

Sorteerimise jaama küsimus on seni lahitud jäänud.

Reformaldu alal tulewases Tallinna raudteefõlmes joudis komisjon pikemate arutuste järgi otsusele, et rongide liitumine tuleks siin elektri jõul lahendada. Nii peaks elektroficeeritama Tallinna-Ülemiste ja Tallinna-Mõnne wahelise liini. Rongide wabu tuleks siin korraldada elektro-mootorite abil. Suhelega elektroficeeri-takse ainult pealtniid, kuna manööwerda-mine kõrwalteedel sünniks aakumulaatorite abil (aakumulaator-weduritega). Mõnda laots Tallinna sõlmes raskete kiwifõe we-durite tarwitamine, mis puhtuse mõttes suure edulakku annaks: kõrwalduksid nõ-gi ja suits.

Raudteefõlme ja jaama kolmejärguline ehituskawa.

Ümberehitamise tööd areneksid kolmes järgus: ehitaks praeguste liinide ümber-paigutamine ja uute juurehitamine ja siis jaamahoonet ehitus.

Kõik raudteest ülewõimad uulitsad pöiklesid raudteega kahe pinna: kas lä-heb raudtee uulitsa alt või pealt. Kuna Pärnu maantee kohta küsimus alles lahine on, lähets S. Ümmerika, Wittenhoji, Jalks-pargi ja Baltiski maantee kohal raudtee wiaduktide abil üle nimetatud uulitsate, millega linnal võimalus jääb oma tram-waiwõrku takistamatult arendada. Muult Nohu uulitsal läbituiks raudtee alt.

Sellest tingituna oleks tarwilik mitmete raudbetoonist wiaduktide (ülekaigu sildade) ehitamine.

Siimes ehituskawa järele tuleks Üle-miste jaamast kaks paari roopaid, nendest üks paar ainult siisjõitivatele rongidele.

Mõmmelt tuleks siisjõitivad rongid uue platformi juure, mis ehitatakse senise depoo ja praeguse reisirajajaama wahel. Siisjõitivad rongid wõiwad kulla otse-kohe ilma takistusteta, nad asenduwad äär-miste platformide ääre, wäljajõitwad aga kelmiste platformide juure, ilma ühtestist jégamata.

Praegust platformi jaama ees pifenda-takse Mõnne sihis, selle pifendatud ja te-haste poolse uue platformi wahel tuleb kaks teed, kolmas tee tuleks wafali eijie pifendatud ja praeguse platformi wahel. Kõik tuleks 5 teed wäljajõitivatele rongi-dele.

Kõik Ülemistelt tulewad kaubarongid wõiwad takistamatult siisjõitida kaubajaa-ma. Teed oleksid spetsialiseeritud: kõikidel teedel sõidakid rongid ainult ühes sihis.

Täiesti laoks eijime järgu töökawa juures ära praegune kaubajaam, kuna weel alale jääb ühendus sadamaga.

Ülemiste jaama lähedale ehitatakse elektro-mehaaniline blot-post (signaali-jaam), kuhu oleks koondatud igalugune märguandmine ja automaatne pöörangute juhtimine.

Siimes järgus eelatud ehitamistööd wälkafid umbes 2 aastat, kaafid walmis 1926. a. lõpuks.

Teises töde järgus tuleks üks umbtee juure, mille tõttu jaamahoonesje wiimale liinide arw ulataks kuue. Wastu liinide otji ehitatakse täisnurga kujuline ja kolme-torpuseline hoone, pifendades praegust jaa-

mahoonet eestpoolt, kuna teisele poole, praeguse depoo hoone ajemele tuleks uus hoone, mis ühineks pöiktorpufega. Nii saabuks „U“ kujuline moodne jaamahoo-ne. Siin järgus kaob ka otseühendus sa-damaga.

Kolmandas järgus on ettenähtud tiim-hoonete pifendamine ja Tallinna-Pärnu kiisaroopalise peajaama ühendamine Balti jaamaga. Selleks tõmmatakse üks uus liin peajaamast Balti jaama, kusjuures edaspidi kiisaroopiline laiaroop. alt läbi lähets.

Praegu on täsil üldise projekti ükikas-jaline wäljatõdamine. Ehitamine algaks tulewal aastal.

Stoutide elu.

Stoutide jumilest: wusest.

Stoutide jumile tegemus algab igal aastal te-madepääl — Jüripääl — pühitsemisega. Sel pääl wäl lõpetatakse talwine töö kinnises ruumis ja looduse lapjed — stoutid — lähewad wälja päikese kätte, et hõlata ühes lewadega. Mõõdu-nud Jüripääl pühitseti kõigis meie linnades, ühes 6. mail, teisel nädala wõrra hiljem, püha-pääl pääl, mis wõimaluse andis koolitõpi-lastel-stoutidel pidustustest täiel määral osa wõ-ta. Jüripääl kätid hommitul kirikus, lespäe-wal korraldati awalik paraad, ning õhtul olid spordihõlilufed ja mitmesugused mängud. Nii oli kigilaudu Jüripääl kawa, mis enam-wähem traditsiooniks on muutunud.

Koolitõd lõpu kätis suurem osa stouti ja guide laiali, maale wamenatule abits eht ka muidu ju-witama. Mitmed grupid aga afusid ka erikste ülesannete lahendamisele, nagu näit. Tartu gui-deb, kes linna lähedusest kätid maad rentisid ning selle eest hoolitsesid. Eriti nimetamise wäärti to-hits alla stoutidele jumilaagrid, mis moodusta-wad tähtsa osa stoutilise tegemuses. Nii kätis Tallinna stoutide laagri Tallinna noortemee-teristõu ühting tegekitul korraldusel juure läbi, muidugi mitmele wahetusleaga, iga üht 2—3 nädalat; kohaks oli jälle Keila-Joa, nagu eelmistel aastalegi. Tartu stoutide laagri korraldajad sel suwel Peipsi järwe lähel Alatskivi, mis kätis nädalat kätis ja millest kigi poolfada stouti oja wõisid. Weel korraldajad laagri Haapsalu ja Narwa stoutid, kuna ükfitule rühmade algatusel lähemaajalil laagritid kaituie fogu kätis. Stout-ide nooremastele wendadele — hundi-pöegadele olid kõige õnnelikumad pealinna poisid, kellele Wuraie riinastale kodus lähemaajaline laa-ger korraldati. Stoutide elus tähtsama osa moo-dustab juft laagri, kus poisid end täielikult to-dus tunneb olewat, kus ta jégamata kaab õppida ja omandada feba, mida stoutlus patub. Laa-gerile tema tähtsust andes wõime mõõdund juwega rahule jääda, feft siin on igatahes rohsem ära teh-tud, kui ühelgi warematal aastal.

Suwe jooksul kätis Tallinna, Haapsalu ja Tartu stoutid mõõdõil Rahwija stoutide juures Riias, millega sõprusõdemele sõlmimisel on ead jõutud. Mijama aitas jelleks kaasa ka mitmele Tallinna stoutide ringreis Poolasse ja Eijeho-Slowakkiasse, üts neist kätis koguni pool Euroopat läbi (reis ulatas Ungari, Austria, Itaalia, Schweitsi, Saksamaale). Suwel Tallinnas ära-peetud üldlaulupeol eijinesid stoutid abilitatena korrapäälajatele ning olid auwahitideks lauluwama

ees ja auwõõraste juures, kaabes laulupeo korral-dajate üldise tänu afalifels.

Stoutide jumile tegemuse ülemaate mi-ti-petada Tartu näitusel, kus stoutid jälle korra-päälajate tegemad olid ning oma wäljapaneku-tega eijinesid. Wäljapanud tööd krooniti eijimele auhinnaaga, wirgutufeks anti 10.000 marka, kuna parafõlõni eijitufeks eraldi weel 5.000 mrf. mää-rati. Koolitõd algufega pöörduis ka stoutide elus teine lehelõg, nädal lähets eadil jälle wafine, kütid rõõmus töd, mis wiima peab stoutilise tõe-gele eesmärtide juure.

J. B.

Stoutmasterite fogu.

pidas oma koofoletu 22. fept. Tartus, akadeemi-ke stoutide lektõri koteris ära. Koofoletu awas ja juhatais ftn. Eften, protokolli kirjutais ftn. Teberfon.

Juhatusel poolt wäljatõdatud koofolet mõeti mõnelugusele parandusele wastu, määrati kimb-lats liitmemafu juurõs. Uuele juhatusel, kuhu wafiti ftn. Sirgo (juhataja), ftn. Olew (sekret.) ja ftn. Teberfon (kassam.), tehti ülesandeks fogu tegemuse afjus wastuõetud õfjaste elluwitamine, millest nimetada wõiks: eestjuulit stout-juhiti-le laagri korraldamine eesfõiswal jumel peafõhiti-faasabil; pahne peafõhiti-õfjafil. malema-põhimäärust trükkida ja 1924. aastal Jüripääl-mafsa panna; seijufõit stoutide ja noortepäde wahefordade lahendamises on fee, et organifati-onid peawad sõbralikult kätis-läes töötama; eesti stouti märgi afjus peafõhiti-õfjafil ette panna kawatõite wõifõit korraldada, et sellest küsim-ust kord üle kaats jne. Peale afjaafimise koo-foletu oli era-nõupidamine, kus mõnele stoutide stoutmasteriks ülenamist kaaluti.

J. B.

Nõupidamine

stouti wormi ja märtide afjus oli 27. fept. afa-deemilise stoutide lektõri koteris Tartus. Koo-folet juhatais ftn. Sirgo, protokolleerisid ftn. Olew ja Teberfon. Hommitust hilja õhtuni pee-tud koofoletul lektõri kottu stouti wormitõite ja kõigi märtide afjus, mis lõpuks kinnitamisef peafõhiti-õfjafil ehitatakse. Hundi-pöegade wormitõite afjus tuleb ligemal afjal nõupidamine Tallinnas kottu, mis siis afjefõos peafõhiti-õfjafil faadetafje. Märgid ja worm mahutatafje malema põhimää-rustefje, mida ligemal afjal kawatfetafje trükkida

J. B.

Infa warandused. 105

Sir John Metcliffe romaani.

Jutustati fajasid lugufid üleelatud hädafõhudest, päriti teateid langenud seifimeestest, kusjuures kannud lõunamaa kufise wiinaga kätis kätis kätis.

Krahwi joldatite siisfõhufefuga algas pidu.

Senaator wiis krahwi kätipidi kettimise rõdu juure, mille ülemisel afimel istus roogtoolis senjoora, ümbritse-tud oma kiidufõitist.

Krahwi paenutas rüütli kõmbe järele üht põhne daa-mi ees, wõttis oma jahifõlõni wahelt kaks kottafõlõge ja pani nad wõidumärgina senjoora jalge ette. Need fõled olid ühe pealiku peache, kelle krahw oma kätiga wõitufes oli furmanud.

— Senjoora, — ütles ta, — fee kätis, mis on teie kodumaa wabastanud indiaanlastest, sirutab end nüüd wälja selle maa kõige ilusama wara järele. Metfifõ wõit-ufef fõlmapiidufel seifis fee katu mul alati filina ees, ja nüüd tufen ma wastu wõhma teie armja kudadufef magu-jat kätimist.

Senjoora mängis ütsfõitist mõlema fõlõge.

— Olge terwitatud, härra krahw. Palun ütelfe mulle, kas ei olnud fee rikkalik mõrsjakint wahelt Salli Daru peache?

Nende pikfeliste fõnade juures muutus krahwi nägu tumedaks ja ta ütles uijelt:

— Ma daam, harwa juhtub, et üks mees kettit korda krahw Maonfõet Boulbonile julgeb wastu astuda. Ka-teie indiaani pealif ei piidõnud feba teha, kui waga ma feba ka fõwifõin. Need fõled eijitid ühe komanthi peal-ifu pead, kelle nimi Põmane kottas ja kes fama kufõus olla kui gileenode pealif. Minu teada oli Metfifõ infade ja nende naiste peatate ka julgedega eijitud.

— Teil on õigus, härra krahw, — wastas daam ra-hulifult. — Kuid teie meeletulekus ei ole siiski parafal kohal, feft selle maa endiste wafitfõjate naistef ei olnud mitte neid õigufi, mis on naistef riskufõu maades. Keil ei olnud õigufi, mehe ainus seadufepärane naine olla.

Krahw lõpetas õfawalt selle jutufajamise, mis temale nähtawasti ei meeldinud.

— Rubage, kätis Dolores, — ütles ta, — et ma mõneks fõlmapiidufeks eraldun, feft tahan ka oma wafimufe poolest wäärida feba õmne, mis mind ootab.

Senjoora tegi lähenduslikku kiigufufe oma lehwifõuga.

— Kärta krahw, teie ruumid ja teie fõbrad ootawad teid.

Krahw tegi senjoorale wiisaka kumarduse ja kätis trepi poole, mis ülemisel korrale wiis. Trepi eijimesel afimel nägi ta oma wana Wõnifafõust ja wõttis kumal fäe alt kinni.

— Kas said minu kirja kätte?

— Jah, mu härra! Teie kätisid on kätidatud.

— Ja kufidas lepit ta selle tarwidufefga?

— Tema tahab weel kätis õhtu Weracruz'i reifida, ja mina palun teilt, armuline härra, kuba temaga kaasa fõita.

Krahw peatas trepil ja andis oma saatjatele märku, et nad ära lähetsid.

— Kufidas, Wõnifafõus, minu wana fõber, fõna tahad minust lahufada? Lõodetawasti jaadad ja teada ainult rannani?

Wanamees wastas:

— Armuline härra, ihfan Prantfufmaale tagaji. Napoleoni õhifõnd on siiski parem, kui fee Metfifõ waf-fufe ja kelmufe õhifõnd, mis meid siin ümbritfõeb. Pealegi ei wõi ma wafefest ükfi meie lapje juure tagaji minna lasta, feft teil näib ju himu olewat kätikufeks metfifõan-lafefeks faada. Jumal, kes oleks wõidnud mulle feba õelda, kui mina selle uijfe hispaanlase ja tema kõrgi kütte San-Franziskofse kõin! Wõrgufõurist oleks mind ennem kottetiks wõidnud haffida lasta.

— Urifeja, kas ja siis ei näe, et fee fõnnid ju meie kõikide kufufeks!

— Wõib olla. Ets ole igaliks oma õmne sepp. Sufanna ootab teid, et teid jumalaga jätta enne feba neetud laulatust.

— Kus?

— Oma kots. Ta wafenef ei pea teid kaua kinni.

Weel paar fõna... Teie teate ometi, armuline härra, et fee Metfifõ kaabafas, leitnant Carbohaf, kelle kelmü nagu ma filma õfjafki ei wõi fõllida, kätis tunni eest länest kulleri kaudu teateid jai?

— Mul pole aimugi sellest. Kus on leitnant? Mina ei ole teada weel näinud.

— Kural teab, kus ta wiib, mind ei hufitanud fee fugugi. Aga mina hoiatan teid, armuline härra, ärge ufaldage feba maad, mille peal teie seifate. Minufe aus inimene siin näib fenaator ije olewat, kuid ta on oma auahmufest ja kõrfufest fõge nagu mutt. Ja fee kotta-nahfne kaabafas lipitfõeb juba kiga juhtumist senjoora ümber.

Krahw naeris murekult.

— Laadife, fee pole midagi, kui fee kätis on! Kuid nüüd fäe kätis minu riided fõrda laulatufeks. Mina nõuan, et ja minu peufõifõks oleksid, siis wõid minna, kuhu jüida kufufõb.

— Armuline härra, teie fõjawõemunder on siin!

Wanamees awas ufje Seani tupp.

Krahw astus siisse ja peafas kufõumult, kui ta tagant poolt üht naist nägi üles kõuswat ja piffamist tema poole tufewat.

— Sufanna!... Wiifugufes kfeidis! Wiifine ette-maatamatus!

— See on minu fõo riie, Minis. Tahan feba kanda fõlmapiidul, kus meie jädawalt ütsfõitist lahufame.

Wana Wõnifafõus afus wäljas ufje ette, et keegi ei faaks fõgadada neid wafefeid minuitid, mille kettas need kätis inimeist weel ütsfõitist päralt olid.

— — — — —
Pool tundi, mis krahw enda riiete wahetamisefeks pa-lus, oli mõõdund. Mõia kell helistas jumalateenistufefe, mis laulatufef eel pidi kätima. Sue wafatwad fufeti ja kõif kogufid altari ümber.

Senaator kufi weel kord oma kütart kufufatama, enne kui ta peigmehe järele kätis. Tema nägu hiifgas ufku-fest ja auahmufifõhufest kootufest, nii et ta oma küt-!-fõlmust ja tagafõhufifõhufest fuugugi kätiele ei pannud.

D m a w a l i f u s.

Marwa linnawolikogu koos-
olek 2. oktoobril.

Nagu igal hõigisel, tellis kohalik põllu-
meestefelts ka tänarvõ oma liigetele mit-
mesugust kaupa, nagu soola, petrooleumi,
riisi, suhkrut, nahta, rauda ja muud tolo-
riaal kaupa. Baljud tellisid omale ka
sahtru, vedruakkeid, kultivaatoreid ja
muud põllutööriistu, mis tõendab, et ka
Hiiumaal põlluharimine uutesse roobas-
tesse minemas on. 26. sept. jõudis kraam
purjelagel Buulaidu ja jagati järgmistel
päetaval liigetele wälja. Daele.

Muuseumil on praegu suurem rahaline lo-
terii käimas. Mõeldagu loojitajae ostmisel, et
annetatasse rahjous-raamatulogu hoone ehita-
mises 50 marka, pealegi on annetatjal võtma-
hil jelleaga 500.000 marka lojita.

Tõesii, ka 50 margaga ehitate milioneid
marksa kultuurhoone.

Majandusline elu.

Läti-Wene majanduslike vahetorrad.

Mitkise põlevkivitööstuse tegevusest.

Käesoleval aastal üle 9 miljoni puuda põlevkivi välja võetud. Tööstuse produktiooni peale halb suvi tuntuvalt mõjunud.

Mitkise põlevkivitööstuse laevandustes — Kõhla ja Kutruse — eeneb töö viimase ajal ilusamate ilmade tõttu jõudsasti. Nii võeti möödalanud kuu jooksul Kõhla laevandusest välja ligi üks miljon puuda ja Kutruse maalaevandusest ligi 110 tuhat puuda põlevat kivi.

Suvel talitajad tööd tuntuvalt viimase ilmad, mis lahtise laevanduse süsteemi juures tööd eenevise peale tuntuvalt mõjusi. Samuti mõjus ka põlevkivitööstuse produktiooni peale 4—5 päevane üldine streik Kõhla laevanduses.

Kuna alguses loodeti ligi 16 miljoni puuda põlevkivi käesoleva aasta jooksul maapõuest välja võtta, ei suudeta nende asjaolude tõttu seda eelarves ette nähtud hulka välja võtta. Praeguste kalkulatsioonide järgi jääb käesoleva aasta põlevkivitööstuse produktioon 3—4 miljoni puuda võrra vähemaks, kui see eelarves ette nähtud. Senini on välja võetud kokku ligi 9 miljoni puuda põlevkivi.

Et järgi tuleks töötada päevad lihemaks jäävad ja õhtud vilusid on, on Kõhla laevanduses hakatud tööle lähe vahetusega, kuna suvel tööd lähe vahetusega tehti. Selle tõttu on laevanduse produktioon vähenema hakanud. Praegu võetakse Kõhla laevanduses igapäev umbes 50—60 vagunit põlevkivi välja. Suvel aga ulatas vagunit arvu kuni 80-neni. Tööliste arv on praegu 1100 inimest suurt.

Tellimise põlevkivi peale on rohkesti, nii et terve väljaveetav põlevkivi hulk suuremalt jaolt tellimiste jaoks ära läheb.

Kas Wabritu palgalised direktorid kuuluvad haige-kassja alla?

Ühes Tartu tööstusettevõttes tekkis küsimus illes, kas Wabritu palgalised direktorid kuuluvad haigekassa alla.

Ukja lahendamiseks pöörati tööstuse komisjari poole, kes küsimuse finantsameti otustada andis.

Finantsamet otustas küsimuse jaatavalt.

Selle küsimuse lõplikuks lahendamiseks pööras ettevõtte esikohalised forras finantsnõugetu poole.

Kas leidub Eesti maapõues keedujoola?

Wanemad mehed, kes Krinimi jõda (1854—55. a.) mäletavad, teavad juttustada, et siis suured soolapõua ajal saarlased omalt maalt joola nõutavad. Ühe kuulbuse järele keetud teha joola-alka weest, teiste teadete põhjal aga leitub Saaremaal joola maa seest pankadena. Kindlasti on aga teada, et Krinimi jõajärvil Tallinnast pruunifaid ja weidi kibedamaigulisi soolapõuafaid maale toodi, kus nad kofuhoolditult nõõri otjas juhipatka lasti ja siis wälja temmati, kui juup parajalt soolane tundus. Mõned arvavad, et need soolapõuad Saaremaal toodud.

Käesoleval aastal avaldas professor Dr. G. Scupin Tartus teaduslike kirjatöö Saksa keeles (Die Frage des Vorkommens von Steinsalz in Estland. L. II. Soolapõuafaid jelti aruandud), milles otustele juuab, et Eesti laepoolest Kõhla jõe- ja nimelt pinnale lihvakivi (Old Red) kihilde all. Autor jõuab otustele, et meil 300—400 meetri sügavusel wõiks joola-pinnani jõuda. Sesse sügavusse arwab prof. Scupin pinnale lihvakivi asubimise jõudwat 50—60 km. Tartust Irua-fagus. Selle järgi wõiks joola puurida Wirtsjärwe ja Walga wahel Emajõe orus wõi Petseri põhja-pool. Autoril on häid lootusi joola leid-miseks.

Käesoleval aastal avaldas professor Dr. G. Scupin Tartus teaduslike kirjatöö Saksa keeles (Die Frage des Vorkommens von Steinsalz in Estland. L. II. Soolapõuafaid jelti aruandud), milles otustele juuab, et Eesti laepoolest Kõhla jõe- ja nimelt pinnale lihvakivi (Old Red) kihilde all. Autor jõuab otustele, et meil 300—400 meetri sügavusel wõiks joola-pinnani jõuda. Sesse sügavusse arwab prof. Scupin pinnale lihvakivi asubimise jõudwat 50—60 km. Tartust Irua-fagus. Selle järgi wõiks joola puurida Wirtsjärwe ja Walga wahel Emajõe orus wõi Petseri põhja-pool. Autoril on häid lootusi joola leid-miseks.

Passiivne wäliskaubanduse bilans ja ameeriklased.

Ühisriigid on tänawu esimese kuu kuu jooksul rohkem kaupadusi sisse kui wälja wendanud. 1895. a. jaanil ei ole ühisriikidel enam niisugust seisukorda olnud ja see on rahutult tekitanud. „Comm. Rep.“ troostib sel puhul ameeriklaste ja ütleb, et ei ole põhjust karta teha, waid ennemini rõõmuskada. Reht tekitab sejuures „nõugeta“ sisse ja wäljavedu, kuidas need bilansile teistjuguise ilme annavad kui tal kaupade wõo poolest on, ja ütleb wiimaks;

Noor riik, kui ta katsub oma tööstust luua, peab kapitali wäljamaalt laenama. Mõneks ajaks mõjub see, et wäliskaubanduse bilans passiivne tuleb. Niisuguses tein-torras olid ühisriigid 1873. aastani. Siis tuleb ajajärk, kus waja on laadud kapitali eest protsentia ja diwidenda makssta ja see summa on suurem kui uus kapital, mis loel ettevõtetesse tuleb. Ajajärk on see, et kaubad hakkavad suuremal hulgal wälja woolama, sest ehk küll maksud rahastatakse, tarbitakse juba raha kaupade ostmiseks wõlgadel maal. Niisugune oli tein-torras ühisriikides 1873. a. kuni senini; mõned juhtumised wälja arwatud. Niilid on wäljamaalt suurem jagu protsentpaberid tagasi laadud ja suured summas wäljamaale laenuatud ja sellepärast peab nüüd loomulikul aeg algama, kus sissewedu wäljaveost suurem on.

Wäljavedu kergendamise Sakjamaal.

27. sept. pidi Sakjamaal wäljavedu kergendamise teemal lõpp tehtama. Minult toiduaineid ja mõne teemal ja poolwalimis kaupade kohta pidi endine korraldus makssta jääma. Kaupade wõlvad üldiselt kaupad alla wabritu hinna müüa, kui nad leiavad juba kaalusit olewat. Wäljavedu kaupade hindade kontroll ei seisa enam tööstuste käes. Kõik see muudus peab Sakjamaa kaupade wäljavedu uuesti elustama.

Sakjamaa tooresaineid ostmas.

Sakjamaa on wiimase ajal Inglismaalt palju tooresaineid ostma hakanud, teatav „W. G. Comm.“. Ta ostab wõlvu, nahtu, looma-raswa jne., enamasti halvemat sorti kaupa. Mõni wõlv, mis praegu talis, on Sakjamaa wäljast ostma hakanud ja wõlvindade tööstuse jaoks asja mõjunud. Peale selle, teatav sama teht, weetakse palju kaubad Inglismaalt Hamburgi sadamasse ja laadetakse siis seal mööda maailma laiali.

Wenemaa kullatagavarad.

Wäljamaa jaakonade ehitajad olid „W. G. Comm.“ teatel kutsunud 14. sept. Wene riigipunka vaatama, kui palju seal kulda rahaga ja kullides on. Wene-Jaapani sõja ajal, kui Witte peaminister oli, anti ka wäljamaa diplomaatistidele ehitistele wõimalus Wene kullatagavarasid waadata. Kui palju wäljamaalased nüüd Wene riigipunkas kulda leiab, ei ole ühtlase teadus. Seltsuse ainult, et 2/3 Wenemaal kaimas oleva paberiraha wääratusest kullaga hindustatud on. Wene paberiraha „wääratus“ ei ole suurt, sellepärast ei wõi ka kullatagavara suurt olla.

Wenemaa laheb traektorid tollita sisse.

Wäljamaa ajakirjanduse teatel lastakse traektorid Wenemaale tollita sisse, kuni uus määrus jelles asjas antakse.

Wene naftatoodang tulewal aastal.

Wene naftajätkuata loodab 1923./24. a. hoopis 490 miljoni puuda naftat Watus ja Grosnõis laada. Hiljemalt lähe aasta pärast loodetakse naftatoodangut niijama suureks tõsta kui ta enne jõda oli.

Woolas tänawu ruffid ekspordeerida.

Woolas arwatase tänawu 200.000 wagunit wälja wäljaveost jatkawat, isearanis ruffid.

Suhkrurasterite laad Woolas

Wäljamaa lehtede teatel arwatase tänawu suhkrurasterite laad Woolas üle 2 miljoni tonni tulewat, seega 14% suurem kui läinud aastal.

Raske statistika tegemine.

Wene statistika näitab, et kaupade wahetamine Poolamaa ja Wenemaa wahel 1922. a. wõiks tõrda suurem oli, kui Poola poolameline statistika tõendab. Arwatase, et kalatanka wõdu Wene-Poola piiril segadust on teinud.

Maailma naftatoodang kasvab.

Ameerika andmete järele oli maailma naftatoodang 1914. a. ligi 408 tuhat miljoni galloni suurt. A. 1921 oli üle 765 tuhande miljoni ja 1922. a. üle 851 tuhande miljoni galloni suurt.

Igale suitsetajale olgu tea, et Eesti kõige dardmad paberossid on „Eva“ ja „Salon“ Nõudke isalpool. O. li. „Tubak“

Läti rahaminister oma Wenemaa sõidu tagajärjest.

Läti rahaminister Punga, kes hiljuti Wenemaal käis, on tagasi jõudes Riia ajakirjandusele oma sõidu otstarbe ja tagajärjete üle lähemaid seletusi annud.

Läti ministri sõidu eesmärgiks oli Wene transiiti puutuvate küsimuste lahendamine. Selles asjas olid tal läbirääkimised Wene rahanduskomissariaadi ja wäliskomisariaadi juhtivate isikud. Läbirääkimistest wõtsid osa ka raudteeametkonna ehitajad.

Wenelaste poolt toodi ette, et Läti raudteele tariifid olla liig kõrged ja talistawat Wene transiiti eenevise. Läbirääkimiste teatel aga selgunud, et Läti raudtee tariifid olla niinõrds odawad, et waewalt wäljaminekud ära tasuwad; igal juhtumisel olewat Läti tariifid Wene omadest kargem odawamad.

Rahaministri ebasõbralike seletustest jalgub, et Lätiamaa tahab transiiti tariife kauba läbiweo hulgast arwolenemaks teha, i. o. transiiti suurenemise korral wähenesid tariifid. Wenelased jelle wõtsu olla nõudnud kindlaksmääratud tariife. Kuna wenelased Läti kaudu wäljaveetava transiitkauba arwu millegagi kindlaks määrata ei saanud, olid summiid läbirääkimisi selles asjas lõpetama. Wenelased lubasid siiski Riia kaudu saadetava transiiti kindlaksmääramisele ajuda, millega tee ebasõbralike läbirääkimistest wabaks jätud on.

Wõlumajandus.

Sunapuuude sügisele wäetamisest.

Kui maal ringi käies, meie talu silmitseja, siis märkad kohe, et wäljapuuud neis aedades juba aastate jooksul jõe on kasvunud. Sunapuuu aluse maa ümberkaewamist ei toimetata peaaegu üsagi. Seda toimingut ei arwastata nähtawasti sügisele ega kehwadel. Minult mõnes aias märkad, et wist kunagi warakehwadel mõni isik kunagi ajabwiteks on sunapuuu ümber olewat maad umbes paari jala laiusele ümberkaewand, aga jeda krooni laiusele teha, nagu peab tegema, pole ta wistunud, wõi asja teadmatuse tõttu tegemata jätnud. Kuud juuvel pole jeda enam kordagi tehtud ja umbrohi kasvab õige kopsakalt. Seejugu rohulawa on mitmesugusele kahjulikele putukatele heaks elukohaks, kes siis wärskewadel juba oma häwitustööde aruwad ja tihthele dieb läbi lõikawad, mistõttu need pruuniks muutuvad ja maha langevad. Ka järelejätnud puuwilja kallal algawad nad oma häwitustööd. Kui siis ümard nästunud ja kahjulised on, siis arwatase, et halvad ilmad siin kaasa on mõjunud. Kuud peahäda sejab putukates ja kehwas wäetises, kui ilde wäetisest meie aedades rääkida wõib.

On ju tutaw wanaõnne, et kui aiamaa sügisel üles kiinda, oleme seega talle juba pool wäetist annud. Aga nagu ütlesin, pole meie aedades sügisel sügis sunapuuu aluse maa ümberkaewamist tarwitustel.

Et oma sunapuuu wõtsu mitte asjata nurinat tõsta ja neid wälja mittefandimiseks jüüdistada, siis laewatagu sunapuuudele aluse maa sügisel aeglasti ümber. Seda tööd peab kohe pärast õunte mahawõtmist tegema. Hea on, kui enne ümberkaewamist maale paari tolli pakuse komposti-mulla forra peale raputame ja ühes sisse kaewame, wäetist. Kui pole komposti-mulla kätäpärast ja jeda juhtub alati, sest harida näed meie taludes komposti-hunnikut. Siis wõib hea eduga tarwitada kinnistatistat. Seda selleks wõetakse lühja, kinnistatistat ja sügisest, kaati, igat-õhte umbes 4 noela. kaewatagu ka maa sisse.

Ka sönniku ehk wirtawõtt wõib hea eduga tarwitada. Selleks kaewatagu ümber sunapuuu ringkruuru, umbes üks jalg sügaw. See kruuru täidetasse wirtawõttega ja lastasse wirts maa sisse imbuda. Pärast imbust wõib kruuru wäetist mullaga täita. Seejugu wäetamisel anname oma sunapuuudele wäetist paariks aastaks. Nastate pärast wõib jalle jeda wäetamist korraldada, aga nüüd ei wõi kruuru wanaale kohale kaewat/ waid pihut kargemaks.

Ka laudasõnnikuga wäetamine on kasulik. Sügisel laotatakse pakid sõnnikut sunapuuu alusele maale ja jätatakse kewadeni, seni kui kewadel rohi lahti kasvab. Siis kaewatasse sõnnik maaga segamine, et umbrohtu häwitada ja sönnikut kuivamise eest

Läbirääkimiste jooksul juhtisid wenelased tähelepanu Eesti peale, et tundes, et Eesti walitus Wene transiitide suuremaid hõlbustusi annab, kui Läti. Sel puhul on Läti rahaminister tähendanud, et Läti walitus transiiti küsimusele eriti suurt tähtsust ei anna. Läti majandusline elu olla nii sissejätud, et tarbetorral ka ilma Wene transiitida läbiwõtta wõidakse.

Mis puutub Windaui elawaatori rentimisega wenelastele nende transiitwõlga jaoks, siis seab Läti walitus ka selle küsimuse ühendusse transiitwõlga armuga. Samuti on rendihind arwolenew wäljaveetawa kauba hulgast.

Kuna wenelased ka siin mingijuguste arwudega esineda ei saanud, siis lõpetati ebasõbralike läbirääkimised.

Sgatahes tähtsaw Läti walitus teha, et tulewikus Wene transiitide wõimalikult suuremaid hõlbustusi pakkuda. Muu seas on wenelaste poolt nõutud, et lätlased Krengburgi raudteelilla tõrda seata.

Nagu Läti rahaminister seletanud, on selleks eelarwes tarwitustel summad ette nähtud, kuid tööd läbiwõtmise kiirendamiseks olla enne tarwitist leada, kui suur Wene transiit jelle tee kaudu oleks ja kas see kulufid ära tasub.

Kõikide küsimuste üle, mida Moskwas puudutatud, jatkatakse läbirääkimisi Riias, milleks sealse Wene kaubanduslikele esitajale tarwitustel wõlitud on antud.

hoida. See wäetamise-wõis on kasulik kergetel liiva-maadel, kuna jami-põhjaaga raketel maadel ilal tähendatud wäetis-wõisid paremad on.

Ka oleks soovitatav sunapuuu lubjata. Enne lupjastit tuleb mingi niirida riistaga lahline koor maha kraapida. Kraapimist toimetate niisketel ilmadel, jelt siis häwitame hulga kahjulike putukaid, kes puufoore all pesitsewad.

Ka umbrohu häwitamisega olgu aiapi-daja niinõrds hoolas, et ka umbrohtu diisse-ma ei lahe, waid jelle enne ära häwitab. Dme.

Petserimaa põllumajandus.

Ruffipetsimine lõpule jõudmas.

Ruffipetsimine on juba pea lõpul, ainult wähestel wõib veel põllul ruffihakkid näha. Laura nurgas petsetasse ruffi masinaga, kuna Jõwõla, Senno ja Kulje waldades veel kottidega petsetist on näha. On juhtumisi, kus waene wenelane otsetohe ruffihakkidest wihud rehe alla weab, neljajefi kottidega juure ajuwad ja nõnda ära petsetawad, ilma et wihufid silemetest lahti päästaks, olgugi, et siina teri veel sisse jääb.

Ruffi wäljaand, mis mõõdunud aastal tehwi oli, on sel aastal wõrrelbes teismine.

Suna- ja teiste aiawiljade laad

on käesolewal aastal wõrrelbes eelmiste aastatega tehwi. Sunad on wälkfed ja lahjad mahlast, halvemat kui see läinud aastal oli. Ka suuremat selti pirnid, mida pea igal pool aedades näha, on walmimisega hiljaks ja wälkfed jäänud; ploomide juuruse ja walmimisega wõib rahul olla, kuid nende laad on wälkfe.

Põhla ja kuremarjade rohkus.

Metjamarjadest annawad põhla igal pool metjades ja rabades suurt laaki. Sellepärast on ka nende hind odaw. Kuremarjad on veel walmimata, aga tõotawad ka suurt laaki. Kuremarjad, mida siit sissemaale weetakse, on peaaegu kullat-sissetulekuallikaks. Peab tähendama, et suurel hulgal kuremarju ka üle järwe spulantide kaudu nõugetude Wenemaale walgub, kus nad hästi hinnas olewat.

Dina.

Dina kulumine on juba täiesti lõpul. Ka paljudel on nad ära teotud ja nurmed kuivamas, isearanis lõunapoolsetes piiridärses otas, kus ka lina ennem walmi-nes kui naabruses olewal Wõrumaal. Dina laaki, nii kui ja seemne poolest wõib rahulolewaks lugeda. —Weiserlane.—

Wastutato toimetaja H. Tupits.
Wäljaandja kirjastuse ojaühitus „Raja.”

Estoonia teater

Reedel, 5. oktoobril

Kell pool 8 õhtul

Rahvaetendusel.

"Hoffmanni lood"
Jacques Offenbach'i fantastiline
ooper 3 waat.

Laupäeval, 6. oktoobril

"Jhuus"

Moliere'i komöödia 5 waatuses.

Pääsetähed eelmüügil teatri
kasas kella 10—1 p. ja õhtul
kella 5 peale. Reissibüroos äri-
päeval kella 8—4 ja pühapä-
witi kella 10—1.

T. E. Käsitööl.
Aw. Selts

Pühapäeval, 7. oktoobril j. a.

"Loofuse" ruumes

W. Tartu mnt. 25.

Bazaar
loterii-allegriaga.

Sants.

Algus kell 2 päewal,

10 p. kell 2 õhtul.

Suhatus.

Dramaateater.

Laupäeval, 6. oktoobril

Easteetendusel

Elimest lörda.

Wahwa rätsepate

Geinrich Hömer'i lõbus muinas-

mäng lauludega wiles pildis.

Tõlkinud: S. Anto.

Lavastus: E. Türl.

Deleoratsioonid: A. Tuurand.

Algus kell 8 päewal.

Wilmast lörda.

Hommikust keskööni

Georg Kaiser'i näidend 7 pildis

Algus kell pool 8 õhtul.

Pühapäeval, 7. oktoobril

Rahwaetendusel hindadega

"Wahetus"

Paul Claudel'i näidend 3 w.

kell pool 8 õhtul.

Kasjas müügil abonement-

laarbid täiskaswanute ja laste

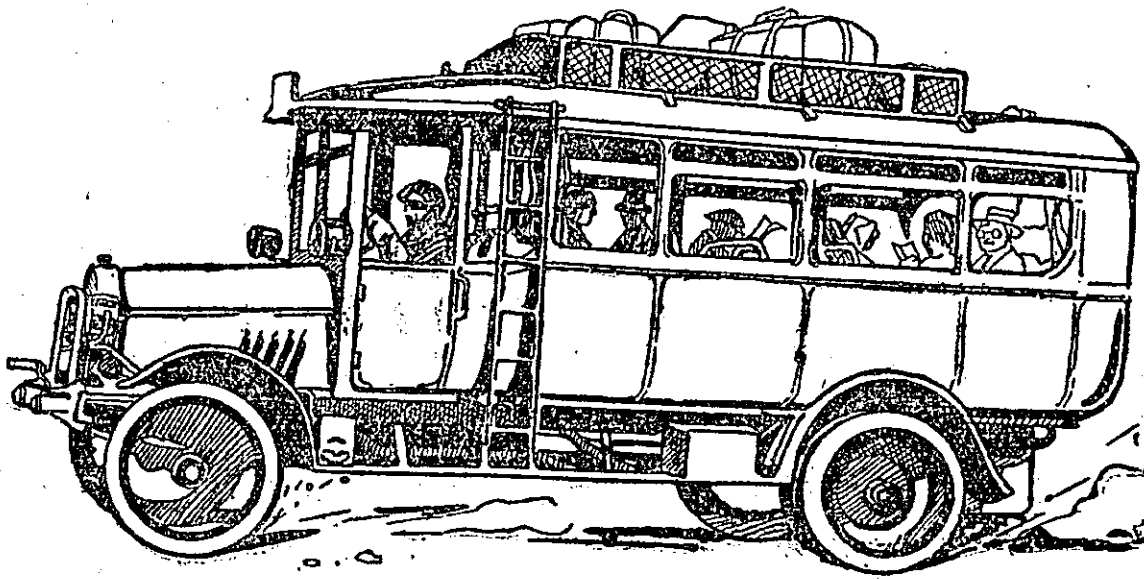
efektenduste peale.

Pääsetähede eelmüügil igapäew

kella 11—1 e. l. ja 5—8 õht.

teatri kasjas ja Reissibüroos

kella 10—4 p. l.

Juhuslikult odawalt müüa:

,Horch'-omnibus

20-ne istmeline, kõigeuema tehnilise sisseseadega, elektri walgustu-
sega ja küttega warustatud, täiskummide peal, täiesti korras, wähe
pruugitud, hind Eesti marka 695.000.—

1 meoauto „Horch“

3 tonniline, uus. Hind Emk. 585.000.—

1 meoauto „Domag“

3 1/2 ton., uus. Hind Emk. 575.000.—

A.-s. Karl Tammann & Ko.,

Tallinn, Kentmanni uul. 5. Kõnetr. 21-59

„Estoonia“ kontsertsaal.

Laupäeval, 6. oktoob-

ril 1923. a.

Soome Laulu Miehed
kontsert.

Juhatab hra Nautawaara.

Algus kell pool 8 õhtul.

Pääsetähed 250—50 margani eelmüügil teatri kasjas.

Estoonia kontsertbüroo

Sellistive

saada Sangaste samitõstufest. Sätt
põletatud, mõõd täielik. Walga näitu-
fel ehtmine auhind suur hõbeauraha.
Kirjab: Bruno Grofs, Sangaste tel. 2.

4. oktoobril lõpeb ära autoühendus

Wiljandi ja Oiu wahel

Laewaühendus kestab edasi:

Tartust Oiu, Tarwastu ja Suisleppa.

Wäljasõit Tartust kell pool 8 hommikul
igal teisipäewal, neljapäewal ja laupäewal.

Arasõit Suisleppast kell 5 hommikul igal
kolmapäewal, reedel ja laupäewal.

A.-S. „Kütteweo“

Estoonia kontsertsaal.

Reedel, 10. oktoobril

Aino Kallas'e
kirjanduslik õhtu

Esitama:

1.

Bernhard Riitwes

wahenag.

2.

Laanumäe walge laeto

wahenag.

3.

Fintis Poesers

Algus kell pool 8 õhtul.

Pääsetähed 25—200 margani

eelmüügil teatri kasjas.

Estoonia kontsertbüroo.

Rafina wallas

wõtab

„Raja“ ja „Tentaja“
teatrimägi wõtab herra Emil Ba-
namb Reegu talus.

= Kalossid =

Kõigist nr. nr. wähemal ja suuremal arwul
Sääre- ja sõhwerisaapaid
— niisama witi felti jalanõusid —
soowitab odawalt

Aug. Raamat ja Ko.

Suure Raja uul. nr. 18, laupl. 4.
Laenukanga majas.

KINNITUS AKTSIA SELTS

EESTI LLOID

Tallinnas, Pikk uul. nr. 28.
Kõnetraadid: 6—24, 17—03.

Tulekinnitused
Elukinnitused
Õnnetusjuhusete kinnitused.
Weekinnitused

5883

Kinnitage oma warandust ja
elu kunni weel aega.

Kaitsewäe tehnilise warustuse laetus, Karjamaa
uulits nr. 6 (Miinisadam), tuleb 16. oktoobril s. a.
kell 10 hommikul

enampakkumise teel müügile

kaitsewäele mitte tarwisminew kraam: transheisahad,
kirwed, labidad ja wankriteljed.

Kraami üle lähemaid teateid saab sealsamas iga-
päew kella 9—13. Enampakkumisest osawõtjatel tu-
leb ladiwalitsejale enne oksjoni algust wastaw kauts-
jon sisse maksta.

Tehnika osakond

Müüa wähepruugitud, traktoriga töötanud

jahuweski

Kiwi pooled 42 tolli. Sealsamas on ka müüa ühes
mudelitega malmisulatuse ahi —
sulatus kunni 20 puuda. Lähemalt: Tartu, Suurturg
nr. 8. Põllumeeste esitas.

Tallinna linna politseiwõim

kuulutab jelleaga, et 15. oktoobril kell 11 saab ostetud
politsei ratsa-referwile

üts ratsahobune.

Hobune peab olema täiesti ilina wigadeta, mitte alla
4 a. wana ja wähemalt 2 a. 3 m. tõrge.

Õstmine sünnib ratsareferwi hoowis, Polgu uul.
nr. 7.